

MANUEL SANCHIS

Forcall, a la comarca dels Ports, té 529 veïns.

“Ací només es gasta el que tenim”

Si s'eliminaren els municipis de menys de 1.000 habitants desapareixerien el 39% dels ajuntaments valencians. Un seria el de Forcall (Ports), a tocar de la frontera entre el País Valencià i Catalunya. EL TEMPS fa una passejada per aquest municipi de 529 habitants i en demana opinió.

A la plaça major s'imposa la quietud. Som a tocar del migdia i el mal oratge (o la “mala hora”, com diuen per aquestes contrades) dona un aire nostàlgic a una plaça porticada que, amb pluja i tot, resulta imponent per al visitant. En un dels costats s'alça el Palau de les Escaletes, un edifici gòtic amb façana de doble escala voladissa sobre arc de mig punt, un element constructiu únic al País Valencià. A l'interior de l'edifici hi ha les depen-

dències municipals, que mantenen l'aire vetust però sense renunciar a una certa modernitat. Dues persones hi treballen diàriament. L'un és l'auxiliar administratiu, que fa les funcions de secretari i d'interventor; l'altra és una agent de desenvolupant local. Tothom qui entra per la porta és saludat pel nom. “Te'n recordes del paper que et vaig demanar per a la meua filla?”, pregunta una senyora que travessa la porta. Ací, darrere de cada sol·licitud, de cada document

que es registra hi ha una persona amb cara i ulls, una persona amb la seua història particular. Proximitat al ciutadà, en diuen.

Som a Forcall, comarca dels Ports, a 720 metres d'altitud, a 120 quilòmetres de distància de Castelló de la Plana i 13 de Morella, que n'és el cap comarcal. Qui n'haja sentit parlar serà, segurament, per la seua Santantònada. El ritual pagà del foc, amb les seues botargues, el seu ball rodat i la cremada de la barraca, l'ha fet popu-

lar. A principi de gener, la Generalitat va declarar-la bé d'interès cultural i els veïns del poble se n'orgulleixen. Santantonada a banda, Forcall és un de tants pobles de la franja interior del País Valencià que malden per sobreviure després de dècades d'èxode demogràfic cap a Castelló de la Plana o Barcelona. La ramaderia fa temps que va deixar de ser una activitat rendible i les tres o quatre empreses tèxtils que hi havia van plegar durant la segona meitat del segle XX. L'any 1.900 s'hi comptaven 2.105 ànimes. 1.332, l'any 1950. Avui, hi ha empadronats 529 veïns, 42 menys que l'any 2000. Segons les dades de l'Institut Valencià d'Estadística, l'any 2008 van morir-hi 15 persones i no en va nàixer cap ni una. I el 49,1% dels qui hi viuen tenen més de 65 anys. “És molt difícil que la gent jove s'hi quede a viure –apunta Carles Joaní, veí del municipi, de 25 anys–. La gent marxa a fora a estudiar i, una volta han acabat, és complicat que tornen al poble perquè no hi ha llocs de feina que se'ls hi adeqüen”. Ell mateixa va marxar a estudiar a València a 18 anys i ara només hi torna el cap de setmana o quan són vacances. Dels 15 amics (“fòrem una generació molt nombrosa”, apunta) que van estudiar amb ell a l'escola, “només 2 o 3” viuen al poble.

Una sentència de mort. Amb aquestes xifres, l'ajuntament de Forcall seria un de tants candidats a la desaparició. En l'hipotètic cas que això arribara a passar, el més lògic seria que es fusionara amb Morella, que compta 2.794 habitants, una operació que tindria un gran càrrega emocional: Forcall fou aldea de Morella fins l'any 1691, quan, després de moltes batalles, Carles II els va concedir la independència. D'aquell passat n'ha quedat una rivalitat sana –però rivalitat al cap a la fi– entre *socarrats* i *xocolateros*, que és com es diuen els uns als altres.

Siga com siga, i independentment de com es concretara la fusió del

Santi Pérez, alcalde de Forcall

municipi, la sola hipòtesi causa una barreja de perplexitat i enuig entre els forcallans. La sensació que per cada xicoteta millora al poble s'ha hagut de batallar fins a l'extenuació; que les administracions superiors han prioritzat les inversions a la costa; que ningú no s'ha preocupat d'incentivar l'assentament de la població a l'interior; la sensació, en definitiva, que són deixats de la mà de Déu és molt present a Forcall i a la resta d'una comarca que no compta ni 8.000 ànimes. Proposar-los de fusionar-se després d'anys d'oblit sembla poc més que una aberració.

Santi Pérez té 34 anys i és batlle de Forcall des que en tenia 25. Opina que fusionar pobles seria “una sentència de mort” perquè la proximitat continua sent un valor molt important en la gestió del territori. I ho diu amb coneixement de causa: cada volta que entra a un dels quatre bars que hi ha al poble, surt amb una llista de peticions dels veïns. “Habitualment, els pobles hem de lluitar molt per a aconseguir coses. No crec que traspasar la responsabilitat a

un ens superior ens beneficiara.” Igualment bel·ligerant s'hi mostra Anabel Ejarque, que ho consideraria “una regressió”. En tant que agent de desenvolupament local (una figura administrativa que aquestes dues últimes dècades han contribuït a la dinamització de les zones rurals) sap molt bé com és de complicat engegar i mantenir serveis per a millorar la qualitat de vida dels veïns i evitar-ne l'emigració. “A les ciutats la iniciativa privada subministra alguns serveis. Per exemple, un gimnàs. Però aquí hi ha tan poca gent que no els interessa. I és la iniciativa pública que ha de cobrir eixa demanda”, explica. Per a Ejarque el problema de fons en tot aquest debat és el de l'ordenació del territori. “El medi rural es concep com un fet anecdòtic i nostàlgic. L'administració mai no s'hi ha acabat d'implicar decididament. Tanmateix, la ciutat no s'adona que necessita dels pobles i els pobles que necessiten la ciutat. No pot ser que la gent de ciutat vulga vindre a Pasqua i demane que tot estiga obert i ben bonic i, després, s'hi desentenguen. Això té un cost de manteniment.” I adverteix: si s'executa la reordenació municipal s'“alimentarà encara més el desequilibri territorial. I això no ens ho podem permetre”.

Quan l'austeritat no és moda.

Eficiència, reducció de costos, estalvi, optimització de recursos... són les paraules més proferides pels qui són partidaris de la concentració de municipis i la mancomunitat de serveis. Segons aquests, els ajuntaments són unitats administratives massa cares en temps de crisi. “Crec que qui diu això –assegura Ejarque en plantejar-li aquesta qüestió– no coneix la realitat. Als pobles es fa molt amb pocs recursos.” El voluntarisme, l'estima pel poble i el compromís amb els veïns supleix en molts casos l'absència de fons. Mentre a València es gasten 40.000 euros a renovar les flors del Pont de les Flors, aquí és l'alcalde que ha d'anar al viver a comprar unes plantes per a acondicionar els carrers. “Abans de comprar-les, sempre mire de buscar un lloc on puguem estalviar-nos uns pocs euros”, explica

Santi Pérez: “Quan engeguem un servei, ens ajustem a la realitat”

A l'esquerra, imatge de Forcall. A la dreta, un senyal en el camí de la Canà, una via de la qual s'ha reivindicat l'augment l'adequació.

Pérez, que en els nou anys que fa que és alcalde ha hagut de fer tota mena de feines, des de canviar el llum d'un fanal a tallar la gespa del camp de futbol. De fa dos anys cobra 540 euros cada mes, uns diners que li serveixen per a cobrir les despeses de desplaçament i les hores que ha d'absentar-se de la seua feina d'educador especial a Vila-real.

L'alcalde de Forcall es queixa que, amb la crisi, "se'ns vol posar a tots en el mateix calaix, però els pobles xicotets no hem malbaratat. Quan s'engega un servei, com per exemple l'escoleta o la biblioteca, sempre mirem d'ajustar-nos tant com siga possible a la realitat. On es pot

contractar una mitja jornada, no en contractem una de sencera". Ho confirma Pepe Carbó. Ell és secretari accidental de l'Ajuntament de Forcall de fa 35 anys (i és accidental perquè, en tots aquests anys, cada volta que surt la plaça l'adjudicatari demana una comissió de servei). "Ací només es gasta el que tenim, som molt rigorosos amb això. Sempre hem mirat de tancar l'exercici estant al dia", diu la persona encarregada de quadrar els comptes d'un pressupost que l'any passat va ascendir a 1,3 milions d'euros. Només de fa tres anys tenen problemes a causa dels impagaments de la Generalitat, que els deu 543.000 euros. Recentment, també van haver

d'assumir la gestió de la residència de la tercera edat, que acull 40 homes i dones, dona feina a 25 persones del municipi i ha acabat convertint-se en l'empresa més gran del poble, en vista de la incapacitat del govern autonòmic per a fer arribar els diners que hi corresponien. L'ajuntament es va trobar obligat a cobrir la despesa, en vista que els proveïdors amenaçaven de deixar de subministrar al centre.

"Ens fan pagar els abusos que han comès un altres. Si ara anem amb l'aigua al coll és per culpa de la Generalitat", es lamenta Pérez, per a qui "fusionar municipis no servirà de res". Ximo Segura és forcallà i té 34 anys. Ara fa les pràctiques del màster de secundària a l'institut de Morella. La seua il·lusió seria poder establir-se al poble i mantenir-se vinculat a la festa de la Santantonada, on participa activament. No li importa que la vida, entre setmana, siga "quasi monacal"; ni haver de desplaçar-se a l'hospital de Vinaròs si ha d'anar a l'especialista; ni anhelar cares noves al bar de sempre; ni passar la ITV a la veïna Terol. Tot això li és igual. Ara bé, fusionar-se amb un altre poble ja és tota una altra cosa. "No pot ser que ara es fixen en nosaltres, els pobles xicotets, quan en els àmbits superiors hi ha tant on retallar –diu–. Entre eliminar un senador i un agent de desenvolupament local, jo ho tindria ben clar".

Mancomunar, tasca pendent

Santi Pérez sap per pròpia experiència que posar d'acord ajuntaments diversos, per menor que siga el tema, no és senzill. "Pretendre que es fusionen sense més ni més és quimèric." En tant que president de la Mancomunitat dels Ports ha viscut en carn pròpia els distanciaments entre col·legues, molts per interferències polítiques. En una comarca on deu pobles no passen dels 200 habitants, l'any passat va haver de veure com els municipis governats pel PP decidien de desvincular-se de la mancomunitat amb l'argument que les seues reivindicacions no eren tingudes en compte. Per a alguns, la maniobra ha estat vista com un intent del Partit Popular de Castelló de minar les bases de l'única comarca del País Valencià on els socialistes governen la majoria dels pobles. Siga com siga, Pérez rebutja aquesta atomització i lamenta que aquesta decisió puga malmetre els serveis que ara per ara s'oferien mancomunadament, com ara la psicòloga o l'assistenta social. "Malauradament, a voltes els ajuntaments som massa egoistes i cadascú agrana cap a casa. No té sentit que a cada poble hi haja una piscina. Els localismes són perjudicials, cal mirar en benefici de tots, sobretot quan es tracta d'una comarca tan menuda."

Violeta Tena